

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ
BODRUM İLÇE KOORDİNASYON KURULU
UNION OF CHAMBERS OF TURKISH ENGINEERS AND ARCHITECTS
UNION DES CHAMBRES DES INGENIEURS ET DES ARCHITECTES TURCS

Kıbrıs Şehitleri Cad. Temel Yapı İş Merk. Kat:2 No:2 BODRUM MUĞLA - TÜRKİYE Tel : +90 (252) 317 19 19
Faks : +90 (252) 317 13 11 Web:http://www.tmmob.org.tr E-Posta : bodrum.ikk@tmmob.org.tr

Tarih : 12 .06. 2009
Sayı : 2009/33

Konu : Askı Sürecinde olan 1/100.000 ölçekli Aydın –Muğla – Denizli Çevre Düzeni Planına ilişkin itirazımız hakkında.

MUĞLA VALİLİĞİ
Çevre ve Orman İl Müdürlüğü

Bodrum Yarımadası'nda plan yapma ve onama yetkisine sahip tüm kurumların, planlama alanında alan kullanımlarına ilişkin getirecekleri yatırımların ve projelerin, sürdürülebilir kalkınma ilkesi doğrultusunda, koruma-kullanma dengesi gözetilerek kentsel ve kırsal nüfusun barınma, çalışma, dinlenme, ulaşım gibi ihtiyaçlarının karşılanması sonucu oluşabilecek **çevre kirliliğini önlemek amacıyla, nazım ve uygulama imar plânlarına esas teşkil etmek üzere**, Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından 1/100000 ölçekli üst ölçekli plan yapılmasının ve karar üretilmesinin gerekliliği tarafımızca benimsenmiştir.

Bu ölçekteki çalışmalar, siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, askeri ve benzeri alanlarda belirlenmiş olan ulusal politikalar çerçevesinde; amaç, veriler ve hedefler ekseninde, ölçeğine uygun kararlar içererek, şeffaf ve katılımcı bir yöntemle çalışılmalı ve toplumsal uzlaşa ile sonuçlandırılmalıdır.

Söz konusu 1/100.000 ölçekte hazırlanan Aydın – Muğla – Denizli Çevre Düzeni Planı üst ölçekli bir plandır. Üst ölçekli planlar, düzenleyici ve özellikle yerel yönetimler açısından önemli yönlendirici belgelerdir. Daha sonra yapılacak alt ölçekli planları “planların kademeli birlikteliği” esası doğrultusunda yönlendiren ve belirleyen kararların oluşumuna katkı ve girdi sağlayan bağlayıcı belgelerdir.

Söz konusu Aydın – Muğla – Denizli İllerini kapsayan 1/100.000 ölçekte onaylanan Çevre Düzeni Planı, daha önce 07.08.2007 tarihinde onaylanmış, askı süreci içerisinde iken Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi (05.09.2007 tarih ve 35.07.0122 sayılı yazı) ve İl Özel İdaresi tarafından (05.09.2007 tarih) itiraz edilmiş, sonrasında Danıştay 6. Dairesinde planın yürütmesinin durdurulmasına ve takiben iptali yönünde 2007/10510 sayılı esas no su ve 2008/3540 esas no su ile dava açılmıştır. Davanın sonucunda, “2872 sayılı Yasa maddesinde belirtilen bölge ve havza bazında hazırlanacak planın yapılmasına ilişkin usul ve esasların Bakanlıkça çıkarılacak bir Yönetmelikle belirleneceğinin kurala bağlanmasına karşın, böyle bir Yönetmelik çıkarılıp planın hazırlanmasına ilişkin usul ve esaslar belirlenmeden tesis edilen işlemde mevzuata uyarlık bulunmamaktadır”. ve “...yürürlüğe giren imar planlarının kesinleşmesi için anılan madde hükmüne göre bir ay süreyle askıya çıkarılmak suretiyle ilan edilmeleri gerekirken, onaylandıktan sonra ilan edilmeksizin uygulamaya konulan imar planı Kanunda öngörülen prosedür tamamlanmaksızın tesis edilmiş bir işlem olduğundan.... “ gerekçeleri ile 2577 sayılı Yasanın 27. maddesinde sayılan nedenlerin oluşması nedeniyle dava konusu işlemin yürütmesinin durdurulmasına karar verilmiştir.

Bugüne kadar; Bodrum Yarımadası’nda üst ölçekli plan hazırlama görevini üstlenen kurumlarca, kendi hazırladıkları esaslara, yönetmeliklere ve bilimsel gerçeklere uyulmadan plan hazırlanması sonucunda, Yarımada da yer alan Meslek Odaları, Sivil Toplum Örgütleri ve Yerel Yönetimlerce tepki gösterilmiş olmasına rağmen, itirazların dikkate alınmaması sonucunda davalar açılmış ve üst ölçekli planlar iptal edilmiştir.

11.11.2008 tarihli Çevre Düzeni Planlarına Dair Yönetmelik doğrultusunda hazırlandığı ileri sürülen ve 14.05.2009 tarihinde askı süreci başlatılan Aydın-Muğla-Denizli Bölgesi 1/ 100 000 ölçekli Çevre Düzeni Planı tarafımızca incelendiğinde; yine gerek usul, gerek plan içeriği, gerekse plan kararları ve plan hükümlerinde, daha önce davaya konu olan ve dava sonucunda yürütmesi durdurulan 07.08.2007 tarih onaylı çevre düzeni planında tespit edilen kamu yararına aykırılıkların giderilmediği ve aynı içerikte onaylandığı görülmüştür.

Yukarıda belirtilen çekinceler kapsamında, TMMOB Bodrum İlçe Koordinasyon Kurulu olarak; Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından onaylanarak, 14.05.2009 tarihi itibari ile askı süreci başlatılan 1/100.000 ölçekli Aydın – Muğla – Denizli Çevre Düzeni Planı incelenmiş olup, tespit edilen hususlar aşağıda detaylı olarak belirtilmektedir.

1. Amaç ve hedeflere ilişkin:

Bu plan, sadece mevcut arazi kullanım kararlarını ve çeşitli kurumların yetki alanlarının sınırlarını göstermekle yetinmiş, Kanun ve Yönetmeliğin amaç ve kapsamına ilişkin maddeleri uyarınca, geleceğe yönelik ve genel arazi kullanımlarına dair düzenlemekle yükümlü olduğu stratejileri ve politikaları üretmemiştir.

26.04.2006 tarihinde kabul edilen 5491 sayılı Çevre Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 9. maddesinin b bendinde;

“Ülke fizikî mekânında, sürdürülebilir kalkınma ilkesi doğrultusunda, koruma-kullanma dengesi gözetilerek kentsel ve kırsal nüfusun barınma, çalışma, dinlenme, ulaşım gibi ihtiyaçların karşılanması sonucu oluşabilecek çevre kirliliğini önlemek amacıyla nazım ve uygulama imar plânlarına esas teşkil etmek üzere bölge ve havza bazında 1/50.000-1/100.000 ölçekli çevre düzeni plânları Bakanlıkça yapılır, yaptırılır ve onaylanır. Bölge ve havza bazında çevre düzeni plânlarının yapılmasına ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. “ hükmü yer almaktadır.

Yürürlüğe giren çevre düzeni planı “amacı, bütün canlıların ortak varlığı olan çevrenin, sürdürülebilir çevre ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda korunmasını sağlamak.....” olan 2872 / 5491 sayılı Çevre Kanunu uyarınca, Çevre ve Orman Bakanlığı'nca yapılacak çevre düzeni planlarının; imar, yapılaşmaya ve yerleşmeye yönelik değil; havza ve bölge bazında korunması gereken bölgeleri, hassas bölgeleri, ekosistemleri, ekolojik varlıkları gösteren ve bu hususların alt ölçekli planlarda nasıl değerlendirileceğini belirten, **imar, yapılaşma ve yerleşme sonucu ortaya çıkabilecek çevre kirliliğinin önlenmesine yönelik nitelik taşıması ve mekansal kararlar içermemesi gereken ekolojik amaçlı bir plan niteliği taşıması gerekmektedir.**

4856 sayılı Kanun ve 2872/ 5491sayılı Kanuna dayandırılarak hazırlanan, **11.11.2008 tarih ve 27051 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Çevre Düzeni Planlarına Dair Yönetmeliğinde;** Çevre Düzeni Planı; “*Ülke ve Bölge kararlarına uygun olarak ekonomik kararlarla ekolojik kararların bir arada düşünülmesine imkan veren, ülkemizin sahip olduğu doğal, tarihi ve kültürel zenginlikler korunarak kalkınma planları ve varsa bölge planları temel alınarak, ekonomik kararlarla ekolojik kararların bir arada düşünülmesine imkan veren, genel arazi kullanım kararları ile **strateji ve politika oluşturmak** ve **çevre kirliliğini önlemek amacı ile nazım ve uygulama imar planlarına esas teşkil etmek üzere bölge ve havza bazında 1/50 000 ve 1/100 000 ölçekteki hazırlanan plan açıklama raporu ve plan hükümleri ile bütün olan üst ölçekli fiziki plan***” olarak tanımlanmıştır.

Çevre Düzeni Planlarına Dair Yönetmelik, 4856 sayılı Kanun ve 2872/ 5491 sayılı Çevre Kanununun amaç ve görev kapsamı dışına taşmıştır.

Bununla birlikte; Çevre Düzeni Planlarına Dair Yönetmeliğin amacında yer alan “..çevre kirliliğini önlemek amacıyla ..” hazırlanması gereken çevre düzeni planının sadece 7.49 maddesinde belirtilen plan hükmünde: “*Bu Planın Onayından Önce Düzensiz Olarak Yapılmış Alanların, Çevreye Olabilecek Zararlarının Azaltılması Amacıyla Sıhhileştirilmesi, Yenilenmesi Ve Yaşanılabilir Hale Getirilmesi Sağlanacaktır.*” hükmü dışında başka bir hükme ve bu hükme ilişkin herhangi bir uygulama politikası ve stratejisine rastlanmamaktadır.

Dolayısıyla, söz konusu askı sürecinde olan Çevre Düzeni Planı amaç ve içerik olarak, Kanunda belirlenen maksadını aşmıştır.

2. Kapsam, Plan Yapım Tekniği ve Ölçek Tartışması:

Askı sürecinde olan plan, Çevre Düzeni Planı olarak tanımlansa da, gerek ölçek ve gerekse de kapsadığı alan göz önünde bulundurulduğunda bilinen, alışılmış bir çevre düzeni planı olma özelliği bulunmamaktadır. Zira ölçek, planlamada son derece önemli bir konudur. Her ölçek ve türde plan, arazi kullanım kararlarını, ölçeğinin gerektirdiği ayrıntıda belirler. Bu çerçevede oluşturulan genel ilke ve kabuller, planların yapımına dair kuralları da belirler. Planların uygulamaya yönelik içeriği dışında, birbirini yönlendirme özelliği, kademelenme ya da planların kademeli birlikteliği ilkesi ile açıklanmak istenen kural bu şekilde açıklanabilir.

İmar Kanununun “Planlama Kademeleri” başlıklı 6. Maddesinde “Planlar kapsadıkları alan ve amaçları açısından; bölge planları ve imar planları, imar planları ise Nazım İmar Planları ve Uygulama İmar Planları olarak hazırlanır. Uygulama imar planları gerektiğinde etaplar halinde yapılabilir” hükmüne yer verilmiştir.

İncelemeye konu Aydın – Muğla – Denizli Çevre Düzeni Planı’nın içermesi gereken ayrıntıda 1/100000 ölçeğin gerektirdiği ayrıntı olmasına rağmen; 1/100000 ölçekte ve 3 ilin sınırlarını kapsayan bir planlama alanında planın içeriği son derece büyük önem taşımaktadır. Ülkemizde üst ölçek planlama konusunda önemli dil sorunları ortaya çıkmaktadır. Yeni üst ölçek plan türleri ortaya çıkarılmakla birlikte, bu planların dili ve kapsamı konusunda önemli eksiklikler olması, sorunları da beraberinde getirmektedir. Planlar arasındaki kademeli birliktelik ilkesinin tanım ve kapsamı belirlenmediğinden planlar, gösterim dili ve yazılı belgeleri ile birbirinin yerine geçen düzenlemeler içermektedir. Bu örnekler, söz konusu askı süreci içerisindeki çevre düzeni planında da açıklıkla görülebilmektedir.

Üst ölçeğin gereği olan stratejik kararlar belirlemek ve alt ölçekte ayrı ve detay araştırmalarla hazırlanacak olan planları yönlendiren kararlar üretmek yerine, bu alt ölçekli planları adeta bypass eden, parsel bazında mekânsal kararlar üreten söz konusu plan amacını aşmıştır. “Planların kademeli birlikteliğinin sağlanabilmesinin ön koşulu, planlamanın tek elden yönlendirilmesi ve denetimi hedefi, yasal ve kurumsal yapının kurulabilmesi ve işletilebilmesidir.

3. Yetki Sorunu:

3.1. Planlama alanında farklı kurumlar açısından yetkilerin çakışması söz konusudur. Planda belirlenen alt bölge sınırları içindeki alanlarda alt ölçekli planları üretmesi için yetkilendirilen “ İl Özel İdareleri” ile “ Belediyeler” ve kendi alanlarında ilgili yasal düzenlemelerle plan yapma yetkisine sahip “Bakanlıklar” arasında yetki ve koordinasyon açısından çatışmalar yaratılmaktadır. Bu durum üretilecek planlarda, plana altlık oluşturacak verilerin ve geliştirilen plan kararlarının çelişmesine neden olacak, plan bütünlüğünü ortadan kaldıracaktır.

Plan sınırları içinde; özel kanunla planlama yetkisi verilen alanlar yerine, bütünlüğü sağlanmış ve ilgili bölgede plan yapma/ onama yetkisine sahip tüm kurumların yetki alanlarını kapsayabilecek tek bir plan üretilmeli, böylece karar ve uygulama süreçlerinde hem mekansal hem de ekonomik bütünlük sağlanmalıdır.

3.2. Planlama İlkeleri açısından; bu ölçekte üretilen bir planda, planlama alt bölgeleri tanımlanması ve bu alt bölgeler bütünlüğünde her bir alt bölgeye ilişkin üretilecek alt ölçekli çevre düzeni planı ve nazım imar planlarının bütüncül ve idareler arası işbirliği ile planlanması esastır. Buna karşın, 1/100000 ölçekli Aydın – Muğla – Denizli Çevre Düzeni Planı’nda planlama alt bölgeleri oluşturulmuş, ancak plan hükümlerinin “Tanımlar” bölümünde, 4.28 – 4.29 maddelerinde “Planlama Alt Bölgeleri” ve “Planlama Alt Bölgeleri Dışındaki Alanlar” ayrı ayrı tanımlanarak plan sınırı içinde bazı bölgeler planlama alt bölgeleri dışında bırakılmıştır. Plan Hükümlerinin 4.29 no lu maddesinde; planlama alt bölgeleri dışında kalan alanları, ilgili idaresince alt ölçekli planlarının yapılabileceği alanlar olarak tariflemiştir. Genel Hükümlerin 7.5 maddesinde ise; bu planın onayından sonra, bu planın ilke ve stratejileri ile plan karar ve hükümlerine uygun olmak koşulu ile 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planları 5302 sayılı “ İl Özel İdaresi Kanunu” uyarınca yapılabilir” denmektedir. Buna göre, bir taraftan 1/25.000 ölçekli planların yapımına imkan verirken, bir taraftan ilgili idarelerce alt ölçekli planların yaptırılmasına imkan verilmektedir. Bu şekilde 1/100000 gibi kapsamlı bir ölçeğin altında doğrudan Nazım ve Uygulama İmar Planının

yapılması, plan kademelenmesi ve planlama ilkelerine aykırıdır. Bu kararla planın bütünlüğü ve tutarlılığı tehlikeye atılmıştır.

3.3. Plan Hükümlerinin 8.5.4 maddesinde; “Planlamada bu alanlarda yetkilendirilmiş olan kurumların koordineli çalışması sağlanacaktır.” denilmektedir. Ancak, bu koordinasyonun nasıl sağlanacağı, planın sürdürülebilirliğini denetlemeye yönelik örgütsel kararların alınmasına yönelik olarak, plan hükümlerinde ve plan açıklama raporunda net ve zorunlu tanımlamalar ortaya konmamıştır.

4. Plan İçeriğine, İlkelerine ve Genel Hükümlerine İlişkin:

4.1. Aydın – Muğla –Denizli Çevre Düzeni Planında hedef yılı 2025 yılı olarak belirlenmiştir. Makro ölçekte yapılan planın hedef yılı için 15 yıllık süre, kısa bir zaman dilimidir.

4.2. Makro ölçekte yapılan çevre düzeni (bölge) planında, üç farklı ilde, 200 farklı yerleşmede yapılanmaya dair aynı uygulama koşullarının (emsal, taban alanı vb.) getirilmesi ile yerleşmelerin kimlikleri yok sayılmaktadır.

4.3. Plan Raporunun Planlama Yaklaşımının özetlenirken (sf.5) “Çevrenin sürdürülebilirliğine yönelik olarak, ekolojik öneme sahip hassas alanlar, özel çevre koruma bölgeleri, milli parklar, tabiat parkları, tabiatı koruma alanları, yaban hayatı geliştirme sahaları, doğal yaşam alanları olarak adlandırılan sulak alanlar, önemli, bitki ve kuş alanları mutlak korunacak alanlar olarak kabul edilmiştir.” belirtilmiştir. Ancak, askı sürecinde olan Aydın Muğla Denizli Çevre Düzeni Planında yukarıda belirtilen özel tanımlı bölgelerin gösterilmemiş olması, plan raporunda da belirtildiği üzere planlamada bütünlük ilkesinin sağlanamadığı bu alanlarda, alt ölçekli planlara sağlıklı veri oluşturulamayacağı açıkça ortadadır. Yine Sit Alanları, Turizm Merkezleri, Özel Çevre Koruma Alanlarının içinde yer alan “ Saplı Burun Yarımadası Ormanı, Kesire (Güre) Burnu Yarımadası, Kızılyar Burnu, Karakaya Tepe Kızılçam Meşceresi, Girel Köyü Mezarlığındaki Boz Pırnal Meşesi Topluluğu, Akdeniz Gölü Yabani Hurma Topluluğu, Karada Orman Alanı, Pina Yarımadası ve arkasında devam eden Halep çamı ve Kızılçam Ormanı, Bozdağ Mavi Servi Ormanı, Küdür Yarımadası, Gölköy Hurma Alanı, Mumcular Bölgesi” nin ve yetki alanları farklı olduğu için gösterilmemiş olması, (Oysa ki 5491 sayılı Çevre Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 9 (c) maddesinde;“ *Ulusal mevzuat ve taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler ile koruma altına alınarak koruma statüsü kazandırılmış alanlar ve ekolojik değeri olan hassas alanların her tür ölçekteki planlarda gösterilmesi zorunludur.....*”denmektedir.) hazırlanan planın, kanuna aykırı düzenlendiğini

göstermektedir. Bu içeriği ile plan amacını, hedefini ve plan yaklaşımında belirtilen hükümlerine de aykırılık taşımaktadır. Orman alanları ve sulak alanlar gibi ekolojik öneme sahip ve yaban hayatının korunması ve geliştirilmesi açısından hassas alanlar, planlama yaklaşımında hedeflendiği üzere mutlak korunacak alanlar olarak plana işlenmelidir.

4.4. Plan bütününde 2025 yılına dair nüfus öngörülürken, Bodrum İlçesi özelinde incelendiğinde, bazı beldelerde bilinen nüfus projeksiyon yöntemleri ile ulaşılamayacak büyüklükte nüfuslar öngörülürken, uygulamaya yönelik planlarını tamamlamış olan Bodrum Merkez'de kapasite kullanım yöntemi ile bile ulaşılamayacak nüfus büyüklüğü öngörülmüştür. Plan Raporunda Bodrum Merkez için 112.000 kişilik nüfus öngörülürken, Bodrum KARİP Plan Raporunda, Bodrum Yerleşmesi için konuta alan ayrılan alanların % 100 dolması halinde maksimum 44.299 kişiyi barındırabileceği hesaplanmıştır. Yine Turgutreis Beldesi için onaylı planlarının kapasitesi yaklaşık 150.000 kişi iken, 2025 yılı için öngörülen 105.000 kişilik nüfus için gelişme alanları açılmaktadır. Plan Raporunda ve Plan Hükümlerinde planlamaya esas olacağı kabul edilen nüfus verileri sağlıklı olmayıp, bilimsel hiçbir gerçeğe de dayanmamaktadır.

4.5. 7.26 numaralı plan hükmünde “Mevcut ulaşım altyapısı dışında, bu planda önerilen havaalanı, demiryolu güzergâhları ile liman, yat limanı vb. gösterimler şematik olup bu kullanım kararlarının işlerlik kazanabilmesi için ilgili kurumlarca yatırım programına alınması gereklidir. Bu planın onayından sonra karara bağlanacak olan devlet yatırımları, planın ilke ve stratejileri doğrultusunda plana işlenecektir.” denilirken; 7.41 numaralı plan hükmünde; “Bu plan kapsamındaki alanlarda, ihtiyaç olması halinde, güvenlik, sağlık, eğitim v.b. sosyal donatı alanları, büyük kentsel yeşil alanlar, kent veya bölge/havza bütününe yönelik her türlü atık bertaraf tesisleri ve bunlarla entegre geri kazanım tesisleri, arıtma tesisleri, sosyal ve teknik alt yapı, karayolu, demiryolu, denizyolu, havaalanı, baraj, enerji üretimi ve iletimine ilişkin kullanımların alt ölçekli planları, bu planın koruma, gelişme ve planlama ilkeleri doğrultusunda, bakanlığın uygun görüşü alınmak kaydıyla, ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri dikkate alınarak, çevre düzeni planı değişikliği yapılmaksızın, ilgili idaresince bu planın ilke ve esasları çerçevesinde hazırlanır ve onaylanır. Onaylanan planlar sayısal ortamda veri tabanına işlenmek üzere bakanlığa gönderilir. Söz konusu tesisler/tesis alanları amacı dışında kullanılamazlar.” denilmektedir.

Bu hükümler arasında ciddi bir çelişki bulunmakla beraber, plan bütünlüğüne zarar verebilecek risklere sahiptir. Oysa bu büyüklükteki yatırım kararlarının mutlaka bu Çevre Düzeni Planı ile üretilmesi gerekmektedir. Elbette ki; her ölçekteki planlama sürecinin temel özelliği dinamik olmasıdır. Zaman içinde yeni gereksinimler gündeme gelebilir, ancak bu

yeni gereksinimlerin karşılanması, planın diğer kararlarıyla ilişkilendirilerek ve bu ölçekte dahi yapılmış analizlerle de karşılaştırılarak ilgili kurum, kuruluş ve müellif görüşü alınarak yapılacak revizyonlarla gerçekleştirilmelidir. Ancak bu işlemler kesinlikle plan bütünlüğünü yok etmemelidir. Aksi durumda bu plan hükümleri ile plan kendi varlığını tehlikeye atacaktır. Bu büyüklükteki yatırımlar, kalkınma planları temel alınarak Çevre Düzeni Planı ile üretilmesi, kalıcı olması ve diğer kararlarla bütünleşmesi gerekmektedir. Şöyle ki, adı geçen yatırımlar kendileri ile birlikte belli bir nüfus ve altyapıyı da beraberinde getirecektir. Bununla birlikte bu ölçekteki yatırımlarla gerçekleşmesi beklenen çevre kirliliğine ilişkin plan kararlarının bir bütün olarak planda üretilmesi esastır. Kaldı ki, planlama süreci içinde yeni gereksinimler doğması halinde, bu gereksinimlerin karşılanması, planın diğer kararları ile ilişkilendirilerek ve bu ölçekte daha önce yapılmış analizlerle de karşılaştırılarak ilgili kurum, kuruluş ve müellif görüşü alınarak yapılacak revizyonlarla gerçekleştirilmelidir. Bu sebeple 7.41 maddesi kanunlarla belirlenmiş özel ve istisnai durumlar dışında, istisnai durumlar yarattığı gerekçesiyle ve kamu yararı ve hukuka uyarlığı tartışma konusu durumlar yaratabileceğinden ve ayrıca çevresel açıdan ciddi boyutlarda kirlilik yükü yaratacak yatırımları içerecek olması açısından ve bu planla öngörülmesi ve planlanmaları esas olduğundan itiraz konusudur.

4.5. Aynı şekilde; 7.42. maddesinde yer alan *“Yakma veya düzenli depolarının yanı sıra fiziksel/kimyasal/biyolojik önileme ünitelerini içeren entegre atık bertaraf veya geri kazanım tesislerinin yer seçiminde, atığın en yakın ve en uygun olan tesiste bertaraf edilmesi ilkesi çerçevesinde, bölgenin atık miktarı dikkate alınarak ilgili kurum ve kuruluşların görüşü doğrultusunda tesisi yer seçimi belirlenir.”* hükmüne rağmen herhangi bir fizibilite çalışması yapılmaksızın, ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınmaksızın ve Mahalli Çevre Kurulu Kararı olmaksızın öneri Katı Atık Bertaraf ve Atıksu Arıtma Tesisi alanları önerilmiştir. Örneğin; Muğla ili, Bodrum ilçesi, Mumcular Beldesinin Karaova Mevkiinde bulunan içme ve kullanma suyu alanları, Mutlak koruma alanları, İçme ve Kullanma Suyu Arıtma tesisi gösterilmemiş ve bu alanla etkileşimi irdelenmeden ve herhangi bir fizibilite çalışması yapılmaksızın Atıksu Arıtma Tesisi ve Katı Atık Bertaraf Tesisi gibi altyapı alanlarının rastgele konumlandırıldığı görülmektedir.

4.6. Koruma ilkeleri kapsamında anılan 5. maddenin altında yer alan hükümlerde, özellikle Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından uluslar arası düzeyde taraf olunmuş mevzuat kapsamında bulunan literatürün dahi yeterli ve doğru kullanılmadığı görülmektedir. Koruma alanlarını *“...flora ve fauna açısından zengin sulak alanlar, göller v.b. gibi ekolojik açıdan önemli alanların korunması...”* gibi üstün körü tanımlarla geçiştirildiği, BERN ve Barcelona

sözleşmeleri gibi Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarının Korunmasına yönelik doğrudan ilgili mevzuatın zikredilmemesi ve yine Çevre ve Orman Bakanlığı mevzuatı literatüründe bulunan “Orman Ürünlerine Yönelik Üretim Ormanı, Muhafaza Ormanı, Yaban Hayatı Üretme İstasyonu, Orman İçi Dinlenme Alanı, Biyogenetik Rezerv Alanı, Biyosfer Rezerv Alanı, Gen Koruma Ormanı, Gen Koruma ve Yönetim Alanı, Tohum Meşceresi, Tohum Bahçesi, Araştırma Ormanı” tanımlarına uyan ve planlama sınırları içerisinde bulunan bu kapsamda alanlar işlenmemiştir. Bu kapsamda Orman Bakanlığı tarafından 1978 yılında tespit edilen Muğla Köyceğiz sınırları içerisinde bulunan 30 ha. büyüklüğündeki Biyogenetik Rezerv Alanı (– Sığıla Ormanı için) ve Dilek Yarımadasını kapsayan 27.675 ha büyüklüğündeki Biyogenetik Rezerv Alanı (– Flora için) planda işlenmemiş olup, mevzuat gereği bu alanlar ile ilgili özel koruma ve kullanma ilkeleri de plan hükümlerine işlenmemiştir.

4.7. Diğer bir husus, yine özellikle Çevre ve Orman Bakanlığı’nın yoğun olarak teşvik ettiği Yenilenebilir Enerji Kaynaklarından ülkemizde özellikle söz konusu planın sınırları içerisinde de bulunan “Potansiyel Yenilenebilir (Rüzgar) Enerji Kaynağı Alanları” ve mevcut ve yatırım programında olan “Rüzgar Enerji Santralleri”nin hiçbir plan belgesine işlenmemiş, lejantta belirtilmemiş, Plan açıklama raporu ve plan hükümlerinde, bir kez dahi anılmamış olması son derece dikkat çekicidir.

4.8. Plan sınırları içinde depremsellik riskinin yüksek olduğu bilinmektedir. Buna karşın, plan raporunda ve notlarında depremsellik, fay hatları, jeolojik- jeoteknik yapı, taşkın alanları, aktif heyelan alanları ve bunlara ilişkin alınacak önlemlere ilişkin herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Ayrıca üretilecek alt ölçekli planlarda “ her ölçeğin izin verdiği detayda” mikro bölgeleme yapılması gerekliliği göz ardı edilmemelidir.

4.9. 8.6. numaralı plan hükmünde tanımlanan maden işletme tesisleri her ne kadar geçici tesis statüsünde yer alıyor olsalar da, bu tesislerin bir plan kararı ile ele alınması gerekmektedir. Bu plan böylesi bir karar üretmese dahi, sözü edilen tesislerin yapımında plan kararı bulunmasını zorunlu kılmalıdır.

4.10. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından “ Turizm Bölgesi” ilan edilen alan sınırları içerisinde geniş orman alanları da bulunmaktadır. Planın bu alanlara işaret etmemesi ve karar üretmemesi büyük bir çelişkidir. Bu planın -“ Turizm Bölgesi” sınırları içerisinde kalsa dahi- bu bölgelerdeki orman alanlarının korunmasına yönelik bir karar üretmesi gerekmektedir.

5. Bodrum İlçesi Özel Plan Hükümleri:

5.1. 1/100000 ölçekte hazırlanan Çevre Düzeni Planının, Bodrum İlçesi bütününde, 1/1000 ölçekli plan hükümleri detayında özel plan hükümleri üretmesi, yukarıdaki maddelerde de belirtildiği gibi bu ölçekteki planın konusu değildir.

5.2. Bodrum için hazırlanan plan hükümlerinin 8.34.2. maddesinde; “...özel hükümlerinde yer almayan konularda, bu planın genel hükümleri ile uygulama hükümleri geçerlidir. “denmektedir. Planın Uygulama Hükümlerinin 8.3 maddesinde tarım arazileri başlığı altında yapılanma koşulları belirlenmiştir. 8.3.1 maddesinde, bu alanlarda ki uygulama hükümlerinin Kanun ve Yönetmelik Hükümler doğrultusunda ilgili kurum ve kuruluş görüşleri doğrultusunda oluşturulacağı belirtilirken, 8.3.11-8.3.12-8.3.13-8.3.14 maddelerinde emsal, taban alanı gibi yapılaşmaya ilişkin detay hükümler getirilmiştir. Bu gibi detayların plan hükümlerinde belirlenmesi Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Kanununa aykırıdır.

5.3. Bodrum İlçesinde ki turizm tesis alanlarına özel, 8.34.9 maddesinde 0.20 emsal ve min.parsel büyüklüğü 7500 m² kullanımı getirilmiştir. Ve hatta 8.34.4. maddesinde de, “ bu planın onayından önce inşaatı ruhsatı alınmış parseller dışındaki turizm tesis alanlarında, 8.34.9 plan hükmü doğrultusunda imar planı değişikliği yapılması zorunludur. “ Belirtilen detaylar alt ölçekli planların konusudur. Yine makro ölçekte hazırlanan plan bütününde Bodrum Yarımadasında turizm sektörünün desteklenmesinin öngörülmesine rağmen, Bodrum için özelleştirilerek hazırlanan söz konusu yapı yoğunlukları ile turizm tesislerinin gerçekleştirilmesi mümkün değildir. Bodrum Yarımadası’nda yer alan Yalı Beldesi, Yalıkavak Beldesi, Gündoğan ve Göltürkbükü Beldelerinde ki turizm merkezlerinde oluşturulacak plan kararları, plan bütününde öngörülen nüfus, sektörel dağılım vb. verileri etkileyeceğinden, makro ölçekte plan bütünlüğü sağlanamayacaktır.

5.4. Araştırma raporunda yer alan nüfus, sektörel ve demografik verilerle plan raporunda yer alan öngörüler arasındaki büyük farklılıkların nedeni, plan açıklama raporunda belirtilmediğinden üretilen kararların bilimselliği tartışmaya açıktır. Öngörülen sektörel dağılım sonucunda Bodrum Yarımadası’nda 2025 yılında bugünkü toplam istihdamın 1.5 katı nüfusun tarım sektöründe çalışacağı öngörülmüştür. Bunun nasıl gerçekleşebileceği yönünde Bodrum Yarımadası’nda hiçbir veri mevcut değildir.

5.5. Plan bütününde özellikle Bodrum Yarımadası’nda ve civarında, golf sahası yapmak üzere seçilmiş olan bölgeler tarım parselleri, orman ekosistemleri, sulak alan ekosistemleri gibi korunması ve geliştirilmesi gereken bölgelerdedir. Bu alanların mevcut özellikleri

muhafaza verilmelidir. Planda turizm merkezleri, sit alanları vb. üstü kapalı alanlar dışındaki görülebilen Golf Tesis Alanı önerilerinin getirilmesi, hem planının amaç ve hedeflerine aykırı, hem plan diline aykırı, hem de getirdiği alanın biyoçeşitliliğini tehdit etmesi, gerek kullanılan gübre sebebiyle su kirliliğine yol açması, gerekse sulama amacıyla çok fazla suya ihtiyaç duyulması nedeniyle, bölgenin çevresel değerlerine yönelik tehdit oluşturacak niteliktedir. Yapılan araştırmalara göre, golf alanlarında, normal bir tarım arazisinde kullanılan miktarın altı katı kadar kimyasal gübre ve su kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle, yine plan ölçeğinin gereğinden uzak, verilen golf alanları kararlarının yakın gelecekte (önümüzdeki 50 yıl içerisinde) su sıkıntısı yaşanması beklenen bölge için sorun oluşturabileceği göz ardı edilmiştir.

5.6. Plan Raporunda belirtilen nüfus projeksiyonları ile Devlet Su İşleri Bölge Müdürlüğü tarafından hazırlanan içme ve kullanma suyu temini için hazırlanmış projeksiyon nüfusları arasında büyük farklılıklar olduğu görülmüştür. Yapılan makro ölçekteki bu çalışmanın, bilimsel veriler ışığında oluşturulmamış olması endişe vericidir. Yarımada ve çevresinde getirilmeye çalışılan tüm arazi kullanım kararları dikkate alındığında su konusunun önemi ortadadır.

Sonuç olarak; Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından onaylanan 1/100.000 ölçekli Aydın – Muğla – Denizli Çevre Düzeni Planının, Kanunda belirtilen kapsamda çevre düzeni planı niteliği taşımadığı sonucuna varıldığından, TMMOB Bodrum İlçe Koordinasyon Kurulu olarak itiraz ediyoruz. İtirazımızın değerlendirilmesi için gereğini arz ederiz.

TMMOB BODRUM İLÇE KOORDİNASYON KURULU